

ŞEREF AKDİK RESİMLERİNDE KADINININ TOPLUMSAL DÖNÜŞÜMÜNE DAİR YANSIMALAR*

Ahmet DALKIRAN

Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü. dalkiran30(@)hotmail.com, ORCID : 0000-0003-3055-4971

Dalkıran, Ahmet. "Şeref Akdik Resimlerinde Kadınının Toplumsal Dönüşümüne Dair Yansımalar". ulakbilge, 53 (2020 Ekim); s. 1204–1210. doi: 10.7816/ulakbilge-08-53-10

ÖZ

Cumhuriyet'in 1923'te kurulmasıyla birlikte Türkiye'de modernleşme ekseninde uygulamaya konulan inkılaplarla toplumsal yapıda köklü değişimler ve dönüşümler hedeflenmiştir. Hedeflenen değişim ve dönüşümler bağlamında ise özellikle eğitilmiş, modern bir kadın modelinin yaratılması hususu yeni dönemin öncelikli kültürel meselesi haline gelmiştir. Cumhuriyet ideolojisinin yaratmaya çalıştığı eğitilmiş modern kadın profilinin kültürel önemi dönemin ressamları tarafından da ilgiyle takip edilmiş ve birçoğunun kompozisyonlarına konu olmuştur. Söz konusu resimler yaşanan sürecin belgelenmesi açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle erken Cumhuriyet döneminde eğitim ve imaj bağlamında kadının toplumsal açıdan geçirdiği değişim ve dönüşümü belgelemesi ve yapıldığı dönem itibarıyla söz konusu değişim ve dönüşüme hizmet edici bir işleve sahip olması açısından Akdik'in "Kitap Okuyan Kadın" ya da "Okuyan Kadın" vb. gibi isimlerle anılan seri haldeki eserlerinde görülen kadın imgesinin Türk resminde görülen eğitilmiş, modern Türk kadını imajının en istikrarlı örneklerinden olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada, sanatçının 1930-1960 yılları arasında ürettiği söz konusu resim örneklerinin incelenerek ilgili literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır. Akdik'in araştırma konusu kapsamında incelenen okuyan kadınlar temalı eserlerinde yorumladığı kadın figürlerini Cumhuriyet ideallerine uygun olarak modern kıyafetler ve modern ev ortamı içerisinde yeni imajıyla kompoze ettiği ve eğitilmiş modern kadının en önemli simgesi sayılan kitap imgesine kompozisyonlarında başat unsur olarak yer verdiği görülmüştür. Bu bağlamda sanatçının söz konusu eserleri ile erken Cumhuriyet döneminde eğitim ve imaj bağlamında kadının toplumsal açıdan geçirdiği değişim ve dönüşümü belgelediği görülmüştür. Ayrıca Akdik'in, okuryazarlık oranının çok düşük olduğu bir dönemde Cumhuriyet yönetiminin görmek istediği yeni kadın tipini, Anadolu kadınına rol model olması açısından kompozisyonlarında görselleştirerek Türk kadınına değişime teşvik edici bir rol oynadığı anlaşılmıştır. Genel tarama modelinin kullanıldığı çalışmada nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Araştırmada veriler, sanal ve basılı kaynaklardan literatür taraması yapılarak toplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şeref Akdik, Türk resmi, kadın, eğitim, erken cumhuriyet dönemi

Makale Bilgisi:

Geliş: 12 Mayıs 2020

Düzeltilme: 14 Haziran 2020

Kabul: 21 Haziran 2020

© 2020 ulakbilge. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

* Bu makale konusu 2020 yılı içerisinde düzenlenen "INCES - International Congress of Science Culture, Health and Spor" isimli kongrede özet olarak sunulmuştur.

Giriş

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet rejiminin kurulmasıyla birlikte modernleşme ekseninde dikkatlice belirlenen bir rotada cinsiyet eşitliği ön planda tutularak peş peşe inkılaplar gerçekleştirilmiştir. Bu yolla toplumsal yapıda köklü değişimler ve dönüşümler hedeflenmiştir. Erken Cumhuriyet döneminde hedeflenen değişim ve dönüşümler toplumu bütün olarak değiştirmeyi ve yeni bir yaşam biçimi oluşturmayı amaçladığından, söz konusu değişim ve dönüşümlerin kapsamında kadınlar da yer almıştır. Yeni dönemde yeni bir kadın modeli oluşturulmak istenmiş ve 1925'te gerçekleştirilen kılık kıyafette değişiklik ve şapka kanunu (Üstün, 2011: 40-42), 1928'te gerçekleştirilen harf inkılabı (Şentürk, 2012: 33) ve 1934'te çıkartılan kanunla yapılan düzenleme ile halkın ve memurun kılık ve kıyafetinin düzenlenerek çağdaş giyime uygun hâle getirilmesi (T.C. Resmi Gazete, 1934: 4527) bağlamında Anadolu kadını 'okuma yazma' öğrenmeye ve 'modern kıyafet' giymeye teşvik edilerek kurgulanan modern kadın modeli hayata geçirilmiştir (Üstün, 2011: 40-42; Acun, 2007: 105). Bu açıdan Cumhuriyet rejimi, modern toplum projesi kapsamında kadının yerine özel önem vermiş, kadının eğitilmesi ve kamusal hayata dahil olması için çok sayıda politikayı devreye sokmuştur. İsviçre'den alınarak Türkiye'ye uyarlanan medeni kanun'la kadın ve erkek yasa önünde eşit sayılmış ve çökeşlilik yasaklanmıştır. Boşanma sonrasında çocukların velayetinde ve mirasta da kadın ve erkeğe eşitlik getirilmiştir. Toplumsal hayat şeriata göre değil modern kurallara göre düzenlenmiş ve aile hukuku laikleştirilerek 'modern aile' düzeninin oluşturulması hedeflenmiştir (İlkkaracan, 1998:173).

Cumhuriyet ideolojinin kurgulanmış olduğu söz konusu modern düzenin hayata geçirilmesi sürecinde ise bir ifade biçimi olan sanatsal dile, siyasal bir misyon yüklenerek, yeni döneme ait kültürel değerlerin görselleştirilerek halka sunulmasında kendisine önemli roller verilmiştir. Bu noktada sanat, kendisinden istenilenleri yerine getirebilmek için öz ve biçimini daha anlaşılır hale getirerek, görselleştirdiği yeni kültürel değerlerin yaygınlaştırılmasında çok önemli bir propaganda aracı olmuştur (Öndin, 2003: 9). Bu açıdan Cumhuriyet ideolojisinin uygulamaya koyduğu inkılaplar yoluyla oluşturmaya çalıştığı eğitilmiş modern kadın profilinin oluşturulması ve yaygınlaştırılarak yerleştirilmesi sürecinde, modernleşme taraftarı bir çok ressamın eserleri ile sürece destek verdikleri görülmüştür. Şeref Akdik de Cumhuriyet döneminin önde gelen modernleşme taraftarı ressamlarından. Esasen birçok konuda resimler yaptığı bilinen Akdik, özellikle konu kapsamında ele alınan, eğitilmiş ve modern imajıyla yeni Türk kadın modelini eserlerinde sıklıkla betimlemiştir. Sanatçının 'kitap okuyan kadın' ya da 'okuyan kadın' vb. gibi isimlerle anılan seri haldeki eserleri erken Cumhuriyet döneminde eğitim ve imaj bağlamında kadının toplumsal açıdan geçirdiği değişim ve dönüşümü belgelemesi ve yapıldığı dönem itibarıyla söz konusu değişim ve dönüşüme hizmet edici bir işleve sahip olması açısından oldukça önem arz etmektedir. Zira erken Cumhuriyet döneminde kitap, eğitilmiş modern kimliğin simgesi olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda erken Cumhuriyet döneminde kadının eğitim ve imaj bağlamında toplumsal değişim ve dönüşümünün Şeref Akdik'in 1930-1960 yılları arasındaki süreçte ürettiği 'kitap okuyan kadın' ya da 'okuyan kadın' gibi isimlerle anılan resim örnekleri üzerinden incelenerek değerlendirilmesi amaçlanmış ve bu yolla ilgili literatüre katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Akdik daha ortaokul yıllarında İbrahim Çallı ve Hoca Ali Rıza gibi dönemin yıldızı sayılan akademisyen ressamlarından dersler almış 1915'te girdiği Sanayi-i Nefise de Resim Şubesinde Hikmet Onat ve yine İbrahim Çallı'nın öğrencisi olmuştur. 1925'te açılan Avrupa sınavını kazanarak resim eğitimi için Paris'e gitmiş ve Julian Akademisi'nde Paul-Albert Laurens'in öğrencisi olmuştur. 1928'de Türkiye'ye döndükten sonra Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü'ne (Gazi Eğitim Enstitüsü) resim öğretmenini olarak atanmıştır. 1932'de İstanbul Erkek Öğretmen Okulu, 1934'te de Haydarpaşa Lisesi'nde resim öğretmenliği yapmıştır. Yurt gezileri programlarıyla yaygınlaşan, sanatta yöresel ve ulusal eğilimin güçlenmesinde büyük katkıları olan bir ressamdır. 1951'den sonra öğretim üyesi olarak atandığı Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde resim ve hat dersleri vermiştir (Arslan, 1997: 41). 1930 kuşağının izlenimci eğilimli ressamlarından olan Akdik, akademik bilgi ve deneyimlerini yöresel gözlemleri ile birleştirmiştir. Resim sanatının her türünü deneyerek büyük çapta kompozisyonlar gerçekleştirmiş, natüromortlar, portreler ve peyzajlar meydana getirmiştir (Pekmezci, 2006: 46). Bunların dışında boğaziçi manzaraları da sanatçının en sevdiği konular arasındadır (Turani, 1989: 132). Ancak, Şeref Akdik'in, sanatsal teknik ve üslubu ile sanatsal bakış açısı her ne olursa olsun, onun resimlerinin ana karakteri inkılâpçı olması ve Türk modernleşmesine hizmet etmesidir.

Kadınların okuryazar hale getirilmesi, iş gücüne dahil olmaları, kamusal alanda yer almaları ve bu kapsamda aile ve ev içi gibi sosyal yaşamdaki dönüşüm ve değişimler, Türk modernleşmesinin en önemli unsurlarındandır. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte geleneksel geniş ailelerin yerini küçük ailelerin alması, yeni iç ve dış mimari tasarımlarla Batılı anlayışta bir ev içi kültürü oluşturmak, 1930'lu yıllarda takıntı halini almıştır. Öyle ki modern şehir yaşamı içerisinde sadece ev fikrinin kendisi bile, Cumhuriyet'in yeni bir kavramı olarak

sunulmuştur (Bozdoğan, 2008: 213). Bu bağlamda birçok erken Cumhuriyet dönemi ressamının toplumunun söz konusu değişen sosyal yaşam biçimlerine ait kavramları eserlerinde yansıtmaya çabasına girdiği görülmektedir. Şeref Akdik'in, kitap okuyan kadınların görüldüğü seri haldeki eserlerinde de erken Cumhuriyet dönemi Türk toplumundaki eğitilmiş, modern, entelektüel 'yeni kadın' imajı vurgulanmaktadır.

Sanatçı, söz konusu eserleriyle kadınları, entelektüelliğin simgesi olarak kabul edilen kitapla birlikte betimleyerek, modern kadının sorgulayan yönüne vurgu yaparken, aynı zamanda Cumhuriyet'in modern yüzünü de görselleştirmiştir (Öndin, 2003: 210). Akdik'in 'Oturun Kadın' isimli (Resim 1) eserine bakıldığında devrin yeni ideal kadın tipine uygun olarak kırmızı renk kısa kollu bluzu ve boyu diz altında biten siyaha yakın koyu renk tonlarına sahip eteği ile elinde kitap tutan bir kadın betimlemesi görülmektedir. Gerdanında dikkat çekici bir kolye görülen kadının sağ eli ile tuttuğu kitabın sayfa arasına sol elinin parmaklarını koyması izleyicide 'ben kitap okuyordum ve burada kaldım' mesajının algılanmasına neden olmaktadır. Kırmızı renkte rujlu dudakları, şekil verilmiş olduğu anlaşılan hafif kalkık kaşları, bukleleri dolayısıyla yapılı olduğu hissedilen siyah saçları ile görülen kadın figürü hafif sağa eğik başı ve sol bacağını sağ bacağı üzerine atmış vaziyette kendisinden emin bir tavırla sandalyede oturmaktadır. Modern kıyafetli kadın figürünün hemen arkasındaki masa üzerinde görülen saksı içerisindeki çiçek ve elinde tuttuğu kitap, Cumhuriyet kadınının entelektüel kimliğini vurgulamaktadır. 1933 tarihli bu çalışma Akdik'in bu seride görülen ilk çalışmalarındandır ve Cumhuriyet rejiminin oluşturmaya çalıştığı eğitilmiş ve modern imaja sahip yeni kadın tipini yansıtmaktadır.

Resim 1. Şeref Akdik, Oturun Kadın, 1933, Tuval Üzerine Yağlıboya, 42x64 cm., İzmır Devlet Resim Heykel Müzesi, (Altıntaş, 1988).

Sanatçının 'Kitap Okuyan Kadın' isimli eserinde de (Resim 2) modern kıyafetler içerisinde, koltuğa oturmuş ve kitap okuyan kadın figürü görülmektedir. Kreme yakın açık renk tonlarına sahip kısa kollu bluzu, koyu siyah renk tonlarında diz altında biten eteği ve birini diğerinin önüne attığı bacakları ile ev içerisinde olmasına rağmen ayağında ayakkabılarıyla görülen kadın figürü tıpkı sanatçının bir önceki eserinde olduğu gibi kendinden emin bir vaziyette betimlenmiştir. Kadının okuyor olduğu kitap ve hemen sağ yanında görülen masa üzerindeki vazo, dönemin entelektüel yeni kadın imajına uygundur.

Sanatçının 'Kitap Okuyanlar' isimli (Resim 3) eserinde ise elinde kitap tutan ve bu kitabı okuyor olduğu anlaşılan pantolon giymiş bir kadın betimlemesi görülmektedir. Eserin 1945 tarihli olması göz önüne alındığında özellikle 1940'lı yıllara kadar dönemin resim ve fotoğraflarında kadın giyiminde pantolonun yaygın bir giysi olmadığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda sanatçının bu eseri, 1940'lı yıllarla birlikte artık pantolonun da kadının toplumsal değişim ve dönüşümünde kullanılan simge argümanlar arasına girdiğini göstermesi bakımından önemlidir. Sanatçının bu eserinde diğer eserlerinden farklı olarak kadın figürü dışında erkek figürü de görülmektedir. Erkek figürü, koltukta bacak bacak üzerine atarak oturan ve kitap okuyan kadın figürünün hemen arkasından, hafif kollarını açarak kadının oturduğu koltuğun kolçakları üzerine ellerini koymuş ve aynı zamanda koltuğun kolçağı üzerine oturmuş vaziyette, kadının üzerine doğru hafif eğilerek kadının okuduğu kitabı okuyor halde betimlenmiştir. Aslında bu betimleme geleneksel Türk aile tipinde görmeye alışık olduğumuz erkeğin

oturuyor, kadının ayakta olduğu sahnelere uzak bir betimlemedir. Bu nedenle Akdik'in bu eseri, Cumhuriyetle birlikte ön plana alınan kadının, eğitilmiş, modern, entelektüel bakış açısına sahip, yeni nesli yetiştiren ana ve erkeğine uygun iyi bir hayat arkadaşı olarak ailenin merkezine yerleştirilme ideallerini ortaya koyarken aynı zamanda erkeğinde kadınının arkasında durduğunu, yaptığı her işte onu desteklediğini ve onayladığını göstermektedir. Sanatçının söz konusu eseri erken Cumhuriyet döneminin değişen ve dönüşen kadın modelini yansıtması yanında değişen aile yapısını da ortaya koymaktadır. Ayrıca kompozisyonda figürlerin arka tarafında görülen şövale ve duvarlarda asılı tablolardan mekanın bir atölye ortamı olduğu izlenimi doğmaktadır.

Resim 2. Şeref Akdik, Kitap Okuyan Kadın, 1945, Karton Üzerine Yağlıboya, 24,5x19 cm., MSGSÜ-İRHM., (Yaman 2006: 76).

Resim 3. Şeref Akdik, Kitap Okuyanlar, 1946, Mukavva Üzerine Yağlıboya, 35x27 cm., MSGSÜ-İRHM., (Yaman 2006: 76).

Sanatçının 'Kitap Okuyan Kadın' isimli (Resim 4) çalışmasına bakıldığında ise kolsuz ve gerdanı hafif açık mavi renk tonlarında bluzu ve üzerinde kırmızı, beyaz ve sarı renk tonlarında çiçek desenleri bulunan lacivert renkli eteği ile masa üzerine koyduğu kitabı okuyan kadın figürü görülmektedir. Sanatçının önceki resimlerinde de görüldüğü gibi bu resimde de kadının bacaklarının üst üste atılmış biçimde betimlenmesi ve kompozisyonun arka planındaki sehpa üzerindeki vazo içerisinde görülen çiçekler, Cumhuriyet'in dönüşen ve değişen yeni kadın imajının ortaya konulmasında simge olarak kullanılan kitap'ın izleyici üzerindeki tesirini güçlendirmektedir.

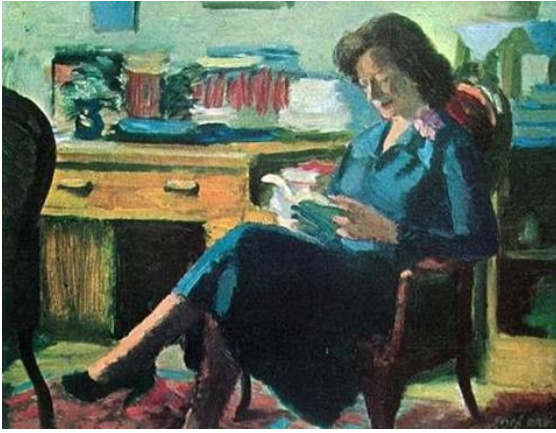
Resim 4. Şeref Akdik, Kitap Okuyan Kadın, 1951, Tuval Üzerine Yağlıboya, 61x50 cm., İzmir Devlet Resim Heykel Müzesi, (Yaman 2006: 111).

Resim 5. Şeref Akdik, Kırmızı Kitaplı Kadın, 1951, Tuval Üzerine Yağlıboya, 65x81 cm., T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İzmir Devlet Resim ve Heykel Müzesi Kataloğu, 2020: 45).

Şeref Akdik'in 'Kırmızı Kitaplı Kadın' isimli (Resim 5) çalışmasına bakıldığında da modern kıyafetli kadın figürü elinde kitapla koltukta otururken görülmektedir. Eserin kompozisyon kurgusundaki masa, vazo ve çiçek, kitap dışında ilk dikkati çeken objeler olarak, sanatçının diğer resimlerinden tanıdık gelmektedir. Ancak bu resimde diğerlerinden farklı olarak kadın figürünün ellerine dikkat edildiğinde kompozisyonun odak noktasında yer alan kitabın üzerindeki elinin parmaklarında kırmızı renk oje sürülü olduğu görülmektedir. Kadın figürünün ojeli parmaklarının görüldüğü elinin odak noktasındaki kitap üzerine yerleştirilerek dikkat çekici hale getirilmesi, tasarlanan yeni kadın tipine dönüştürülmeye çalışılan Anadolu kadınına imaj açısından rol model olması bağlamında sanatçı tarafından bilinçli olarak yapıldığını düşündürmektedir.

Akdik'in 'Kitap Okuyan Hanım' isimli (Resim 6) çalışmasında ise modern kıyafeti ile sanatçının diğer resimlerinde olduğu gibi yine bacak bacak üzerine atarak koltuğunda oturan ve elindeki kitabı okuyan bir kadın figürü görülmektedir. Kitap okuyan kadın figürünün, arkasındaki masa üzerindeki kitaplar Cumhuriyet'in yeni ideal kadın tipine uygun olarak kadının entelektüel yönünü vurgulamaktadır.

Resim 6. Şeref Akdik, Kitap Okuyan Hanım, 1950, Mukavva Üzerine Yağlıboya, 28x35 cm., (Elibal, 1974: 129).

Resim 7. Şeref Akdik, Kitap Okuyan Hanım, 1950, Mukavva Üzerine Yağlıboya, 28x35 cm., ("Sanal", 2020: 1).

Son olarak, Akdik'in 'Kanepede Oturan Kız' isimli (Resim 7) çalışmasına bakıldığında da okuyan kadın figürünün arkasında görülen çalışma masası ve kitaplar kadının entelektüel imajını desteklemekte ve bu bağlamda Cumhuriyet'in yeni ideal kadın tipini vurgulamaktadır. Eserde pembe desenli bir örtünün kapladığı kanepede oturan kadının arkasındaki aydınlık büyük pencere ve duvardaki tablo ile kompozisyon tamamlanmıştır. Ayrıca söz konusu eserde, sanatçı tarafından kadının, bir yuva olarak evin koruyuculuğu altında kaygısızca geçirdiği mutlu zamanlara gönderme yapıldığı da söylenebilir. Akdik'in erken Cumhuriyet döneminde eğitim ve imaj bağlamında kadının toplumsal değişim ve dönüşümünü ortaya koyduğu okuyan kadınları burada incelenmek üzere ele alınanlarla sınırlı değildir. Ancak hem tekrara düşmemek hem de konu sınırlığı nedeni ile sanatçının bu konudaki eserlerinin hepsine yer vermek mümkün olmamıştır.

Sonuç

Cumhuriyet'in 1923'te kurulmasıyla birlikte, Türkiye'de modernleşme ekseninde uygulamaya konulan inkılaplarla toplumun bütün olarak değiştirilmesi ve yeni bir yaşam biçimi oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında kadınların değişimi de gündem olmuştur. Yeni dönemde yeni bir kadın modeli oluşturulmak istenmiştir. 1928'te gerçekleştirilen harf inkılabı ile 1934'te gerçekleştirilen kıyafet inkılabı bağlamında Anadolu kadını 'okuma yazma' öğrenmeye ve 'modern kıyafet' giymeye teşvik edilerek, kurgulanan yeni kadın modeli hayata geçirilmiştir. Tam da bu nokta da Cumhuriyet ideolojisinin oluşturmaya çalıştığı eğitilmiş, modern, entelektüel kadın profilinin yaygınlaştırılarak yerleştirilmesi sürecinde görsel kültür bağlamında modernleşme taraftarı bir çok ressamın eserleri ile sürece destek verdikleri görülmüştür.

Şeref Akdik de Cumhuriyet döneminin önde gelen inkılapçı ressamlarından. Esasen birçok konuda resimler yaptığı bilinen Akdik'in, özellikle, yeni imajıyla eğitilmiş Türk kadını eserlerinde sıklıkla betimlediği

görülmüştür. Akdik'in konu kapsamında incelenen eserleri, okuyan kadınlar serisinde yorumladığı kadın figürlerini Cumhuriyet ideallerine uygun olarak modern kıyafetler ve modern ev ortamı içerisinde yeni imajıyla kompoze ederken, eğitilmiş modern kadının simgesi olarak kompozisyonlarında istisnasız kitap imgesine yer verdiği anlaşılmıştır.

Sanatçının okuyan kadınların görüldüğü eserleri erken Cumhuriyet döneminde eğitim ve imaj bağlamında kadının toplumsal açıdan geçirdiği değişim ve dönüşüme iki yönden katkı yaptığı tespit edilmiştir. Bunlardan ilki söz konusu resimlerin plastik kaygı taşınmasının dışında Cumhuriyet döneminde toplumsal açıdan kadının geçirdiği değişim ve dönüşümü ortaya koyarak belgelemesidir. İkincisi ise sanatçının söz konusu eserleri ile erken Cumhuriyet döneminde oluşturulmak istenen yeni kadın tipini, Anadolu kadınına rol model olması açısından okuma yazma oranının çok düşük olduğu dönemlerde kompozisyonlarında görselleştirerek, bu yolla Türk kadınına değişime teşvik etmesidir.

Akdik'in eserlerinde eğitilmiş, modern bir anne ya da eş olan kadın imajı çizilmiştir. Bu açıdan eserlerde Cumhuriyet ideallerine uygun olarak kadınların yeni imajı ön plana çıkarılmış ve kadınlar modernleşmenin simgesi olarak sunulmuşlardır. Söz konusu modernlik ise, kitap imgesi üzerinden kurgulanarak, yeni moda kılık kıyafetlerle desteklenmiştir. Kadınların batı tarzı kıyafetler giyinmeleri ve kitap okumaları erken Cumhuriyet döneminin modernliğine işaret olarak yorumlanmıştır.

Kaynaklar

- Acun, Fatma. "Görsel Verilerde Kadın İmajı (1923-1960)". *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2007.16 (Aralık 2007): 91-112.
- Arslan, Necla. "Akdik, Şeref". *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. 1. Cilt*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 1997. 41.
- Bozdoğan, Sibel. *Modernizm ve Ulusun İnşası: Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde Mimari Kültür*. İstanbul: Metis Yayınları, 2008.
- İlkkaracan, Pınar. "Doğu Anadolu'da Kadın ve Aile". Ed. Ayşe Berktaş Hacımırzaoğlu. *75 Yılda Kadınlar ve Erkekler*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 1998. 173-192.
- Öndin, Nilüfer. *Cumhuriyet'in Kültür Politikası ve Sanat 1923-1950*. İstanbul: İnsancıl Yayınları, 2003.
- Pekmezci, Hasan. *1800'lerden Günümüze Zamanın Belleği Resim Koleksiyonu Sergisi*. İstanbul: Türkiye Halk Bankası Yayınları, 2006.
- Şentürk, Ayşegül. "Harf İnkılabının Yapılışı ve Uygulanışında Basının Rolü". *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Sayı:26 (Ağustos 2012): 27-44*.
- T.C. Resmi Gazete. "Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanun". *Sayı: 2879 (Kanun No: 2596, Kabul Tarihi: 3/12/1934): 4527*.
- Turani, Adnan. "Şeref Akdik". *Türk Resim Sanatı 19. Yüzyıldan Günümüze*. İstanbul: Yy, 1989.
- Üstün, Gülçin. "Cumhuriyetten Günümüze Toplumda ve Çalışma Hayatında Kadın, Giysilerdeki Değişimler ve Moda Faktörü". *e-Journal of New World Sciences Academy* 6.1 (2011): 36-52.

Görsel Kaynaklar

- Görsel-1. Altıntaş, Osman. Şeref Akdik. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988.
- Görsel-2,3,4. Yasa Yaman, Zeynep. Kadınlar, Resimler, Öyküler Modernleşme Sürecindeki Türk Resminde "Kadın" İmgesinin Dönüşümü. İstanbul: Suna ve İnan Kıraç Vakfı Pera Müzesi Yayınları, 2006.
- Görsel-5. T. C. Kültür Ve Turizm Bakanlığı İzmir Devlet Resim ve Heykel Müzesi Kataloğu. Ankara: İzmir Devlet Resim ve Heykel Müzesi Koruma ve Geliştirme Derneği Yayınları, 2002.
- Görsel-6. Elibal, Gültekin. Şeref Akdik: Hayatı, Sanatı, Eserleri. İstanbul: Ar Ajans Resim Reklam Bürosu, 1974.
- Görsel-7. <http://www.artnet.com/artists/seraf-akdik/kanapede-oturan-k%C4%B1z-5yRQK3uYLNwccOineJas2g2> (Erişim Tarihi: 15.08.2020).

REFLECTIONS ABOUT SOCIAL TRANSFORMATION OF WOMEN IN ŞEREF AKDİK'S PAINTINGS

Abstract

With the establishment of the republic in 1923, Turkey implemented reforms in the axis aimed at modernizing social structure radically changes and transformations. In the context of targeted changes and transformations, the creation of an educated and modern woman model has become the primary cultural issue of the new era. The cultural importance of the educated modern woman profile, which the Republican ideology tried to create, was followed with interest by the painters of the period and became the subject of many of their compositions. These pictures are very important in terms of documenting the process. For this reason, in terms of documenting the change and transformation of women in the context of education and image in the early Republican period and having a function that serves the said change and transformation as of the period, the image of the woman seen in the series of Akdik's works known by names such as "woman reading book" or "woman reading" etc. has been considered important as it is thought to be one of the most stable examples of the educated, modern Turkish woman image seen in Turkish painting and it is aimed to contribute to the relevant literature by examining the examples of paintings produced by the artist in the period between 1930 and 1960. It was seen that Akdik composed the female figures he interpreted in his works examined within the scope of his research with his new image in modern clothes and modern home environment in accordance with the ideals of the Republic, and included the book image, which is considered the most important symbol of the educated modern woman, as the main element in his compositions. In this context, it was seen that the artist documents the change and transformation that women went through in the context of education and image in the early Republic period with these works. In addition, it was understood that Akdik played a role in encouraging change by visualizing the new type of woman that the Republican administration wanted to see in her compositions in terms of being a role model for Anatolian women in a period when the literacy rate was very low. Qualitative research methods and techniques were used in the study which general scanning model was used. In the research, data were collected from virtual and printed sources by scanning the literature.

Keywords: Şeref Akdik, Turkish painting, woman, education, Early Republican period